

# Josvainių miestelio kasdienybės trajektorijos internetinėje periodikoje

ERNESTA DAMBRAUSKAITĖ

Lietuvos istorijos institutas, Kražių g. 5, 01108 Vilnius

El. paštas er.dambrauskaite@gmail.com

---

Straipsnyje analizuojami Kėdainių rajono internetiniame naujienų tinklaraštyje [www.rinkosaikste.lt](http://www.rinkosaikste.lt) pagal specialius raktažodžius atrinkti 2016–2019 m. straipsniai apie Josvainių miestelį ir jo kasdienybę; siekiama išsiaiškinti, ar kasdienybė kaip tyrimų objektas apskritai gali būti pažini tokioje platformoje.

Iš surinktos ir išanalizuotos informacijos matyti, jog internetinėje periodikoje tam tikros kasdienybės sritys, pvz., miestelio geografinės ypatybės, bendruomenės susibūrimo vietos, kai kurių asmenų ar grupių santykiai, individualūs kasdienybės užkulisiai, gali būti sąlyginai prieinami, tačiau neatstoja lauko tyrimo metu surinktos patikimos ir gilios medžiagos. Žurnalistiniai straipsniai visų pirma skirti informuoti ir šviesti, todėl jie nepretenduoja į išsamų konkretaus objekto pažinimą, tačiau jie gali būti naudingi kaip antriniai šaltiniai, papildantys lauko tyrimų metu surinktą medžiagą apie miestelį ir jo bendruomenės kasdienę gyvenimą.

**Raktažodžiai:** kasdienybė, miesto antropologija, Josvainiai

---

## ĮVADAS

XX a. 6–7 deš. Lietuvoje prasidėję miesto tyrinėjimai pirmiausia kėlė tuo metu aktualiausias socialinės urbanizacijos, migracijos, etninio pasiskirstymo, materialinės kultūros ir panašias problemas [36]. Ilgainiui plečiantis miesto antropologijos reikšmei ryškėjo nauji šiuolaikiniai miesto tyrimo objektai, apėmę kaimo ir miesto migraciją, etniškumą ir skurdą, socialines struktūras, šiuolaikines miesto šventes, miestų išplanavimą ir kitus objektus, kurių visuomenės modernizacijos procese atsirasdavo vis daugiau. Nors visos paminėtos temos, išskyrus šventes, iš esmės apima tai, ką daugelis vadina kasdienybe, dera pažymėti, jog vadinamoji kasdienybė dažniausiai yra tyrinėjama fragmentiškai, ji retai kada apžvelgiama kaip visuma. Kaip tik dėl šios priežasties kasdienybė tampa dar vienu dėmesio vertu miesto antropologijos objektu.

XX a. 4 deš. prancūzų filosofo ir sociologo Henrio Lefebvre iškelta kasdienybės idėja [28] ilgainiui įsitvirtino antropologijos ir etnologijos mokslų srityje. Anot H. Lefebvre, kasdienybė yra tam tikra nuobodulio ir vartojimo erdvė, kurioje, nepaisant socialinės klasės, specialybės ir kitų visuomenėje svarbių tipologinių bruožų, dalyvauja visi iki vieno. Vadovaujantis šiuo pareiškimu galima teigti, jog tokie urbanistiniai dariniai kaip miestas,

miestelis ar kaimas struktūriškai yra itin patraukli ir apibrėžta erdvė kasdienybės tyrinėjimams. Šiuolaikinės gyvenamosios tyrimai urbanistinėje erdvėje gali būti atliekami pasitelkiant įvairiausias priemones ir metodus. Šiame straipsnyje Jsovainių miestelis ir jame atsispindinti kasdienybė bus aptariama analizuojant periodiką. Jsovainiai, esantys beveik geografiniame Lietuvos centre, tyrimui pasirinkti siekiant išvengti stiprių etnografinių regionų bruožų, o kartu norint išlaikyti gana autentišką vieno atvejo analizę. Prie Šušvės upės įsikūręs Jsovainių miestelis nuo Kėdainių yra nutolęs 10 km atstumu. Per miestelį driekiasi Kauno–Kėdainių kelias. Pirmą kartą miestelis paminėtas 1486 metais. Kėdainių rajono savivaldybės internetiniame tinklalapyje nurodoma, kad Jsovainiai yra seniūnijos centras, tad akivaizdu, kad tiek dėl savo administracinės, tiek dėl geografinės padėties yra gana glaudžiai susijęs su Kėdainių miestu [40]. Jsovainių seniūnija yra tiesiogiai pavaldi Kėdainių miesto savivaldybei – kasmet parengia jai metines ataskaitas, atsiskaito už atliktus darbus, teikia pasiūlymus, gauna ir disponuoja seniūnijai skirtomis lėšomis. Anot pateikiamos informacijos, „seniūnijos žmonės užsiima žemės ūkiu, miškininkyste, medienos apdirbimu <...>, šalia Jsovainių yra stambus kiaulininkystės kompleksas, kuriame dirba ir dalis jsovainiečių“ [40]. 2019 m. Kėdainių rajono savivaldybės internetinėje naujienų svetainėje rinkosaike.lt rašoma, kad Kėdainių rajone sparčiai auga nedarbo lygis. Straipsnyje teigiama, kad Lietuvoje nuo 2017 m. nedarbo lygis pradėjo mažėti, tačiau Kėdainių rajone išryškėjo priešinga tendencija – jis yra beveik 2 proc. didesnis (10,9 proc.) nei kitose Lietuvos miestų rajonų savivaldybėse [13]. Galima numanyti, kad panašios tendencijos liečia ir Jsovainių miestelį. Tokie su nedarbu susiję pokyčiai aiškinami emigracija, mažėjančiu gimstamumu, senstančia visuomene, į didmiesčius išvykstančiu jaunimu. Taip pat teigiama, kad nedarbo lygis yra susijęs su žemės ūkyje ir miškininkystėje veiklą vykdančiais asmenimis. Tokie žmonės galbūt naudojami valstybės lengvatomis ir pašalpomis, pragyvena iš žemės ūkio, tačiau niekur oficialiai nenurodo savo pajamų. Tendencinga, kad tiek Kėdainiuose, tiek šalia esančiose įmonėse vis daugiau automatizuoja įrenginių sistemas ir atitinkamai sumažina darbuotojų poreikį, todėl gyventojai priversti rinktis – vieni važinėja dirbti į aplinkinius didmiesčius, kiti emigruoja, dalis pasitenkina pašalpomis.

Apie kasdienę gyvenimą įvairiais aspektais yra rašę tiek užsienio, tiek lietuvių etnologai ir antropologai. Atsižvelgiant į straipsnio problematiką, reikia paminėti tuos autorius ir jų darbus, kurie gilinosi tik į su kasdienybe susijusius klausimus. Auksuolė Čepaitienė straipsnyje „Įvadas į kasdienybės studijas: kasdienybė kaip kultūrą tvarkanti erdvė“, remdamasi konkrečiais pavyzdžiais, aptaria skirtingų Lietuvos ir užsienio mokslininkų požiūrį į kasdienybę bei atkreipia dėmesį į tai, kad kasdienybė yra žmogų kontroliuojanti ir jo suvokimo ribas apibrėžianti erdvė [2]. Neringos Klumbytės ir Kristinos Šliavaitės straipsnyje „Įvadas. Nekasdieniškos kasdienybės: visuomenė, istorija ir galia“ kasdienybė pristatoma kaip tam tikra apibrėžta buvimo forma, kurią suprasti ir jos ribas pajusti galima tik įvykus tokiems ribiniams įvykiams kaip krizė, karas, protestas ir kt. [15]. Kitaip tariant, kasdienybė šiuo atveju pristatoma kaip sąlyginis suvokimo matmuo, kuris keičiasi atitinkamai nuo aukštesnių galios struktūrų sprendimų. Minėta teorinė prieiga vertinga tuo, kad padeda tiriamąjį lauką vertinti ne tik kaip „čia ir dabar“ esantį nusistovėjusių įpročių, bendruomeninių santykių ir tradicijų samplaiką, bet ir kaip besitęsiantį, aukštesnių galios santykių paveiktą darinį. Kasdienybę nagrinėja ir kitų sričių mokslininkai: filosofas Nerijus Milerius į kasdienybę žiūri kaip į neišvengiamą santykį su pasauliu [30], o istorikė Dalia Marcinkevičienė, pasitelkdama žodinės istorijos (*oral history*) metodus, tyrinėjo kasdienybę per moterų ir istorijos santykį [29].

Nemažai dėmesio įvairioms kasdienybės sritims skyrė ir užsienio mokslininkai. H. Lefebvre kasdienybę tyrinėjo kaip vieną esmingiausių žmogaus buvimo ir egzistavimo patirčių. Ervingas Goffmanas į kasdienybę žiūri kaip į dvejų dimensijų erdvę; joje egzistuoja parodomoji erdvė – scena ir paruošiamoji erdvė, kurioje ir vyksta visas gyvenimas, – užkulisai [6]. Benas Highmore'as akcentuoja, kad yra įdomu tyrinėti kasdieniškumą, kuris atrodo pilkas, nuobodus, rutininis, vienodas, ir kartu pamatyti, kaip kasdienybė integruoja kūrybingumą ir pokyčius, sureikšmina dalykus ir yra kupina daiktų, pasakojančių savo istorijas [7]. Taigi tyrimų apie įvairius kasdienybės aspektus ir sritis galima rasti gana nemažai, tačiau būtų įdomu ir vertinga patyrinėti vieno miestelio kasdienybę remiantis internetine periodika.

Šiame straipsnyje kasdienybė suvokiama kaip gana prieštaringa, žmonių sąmonėje dažnai pastovi, tačiau realybėje kintanti ir privačioje (užkulisuose) erdvėje nutinkanti įpročių, veiksmų, veiklų ir juos apibrėžiančių, su vartojimu susijusių materialinių išraiškų visuma. Siekiant daugiau aiškumo vertėtų pabrėžti, jog analizuojamuose straipsniuose buvo siekiama rasti ir pažinti šiuos kasdienybės aspektus: miestelio gyventojų kasdienybės sampratą, dienotvarkę (laiko paskirstymas, darbas ir poilsis), šeimą (bendravimas), maistą ir aprangą, namų ekonomiką (vartojimas), namų aplinką, asmeninį pasaulį, bendruomenės gyvenimą, santykį su tolimu pasauliu.

**Tyrimo aktualumas.** Lietuvoje kasdienybės tyrimai aktualūs tuo, jog gali padėti atskleisti šiuolaikinę šalies žmonių gyvenseną, kuri apima bendrąsias asmens, kaip socialinio vieneto, gyvenimo sritis ir nurodo jų tendencijas. Šiuolaikinės Lietuvos žmonių kasdienybės pažinimas padeda geriau suprasti dabartinę etninę kultūrą ir tradicijas, įvertinti jų kaitą amžių sankirtoje, apibrėžti kintančius socialinius ir bendruomeninius ryšius. Šiuolaikiniai Lietuvos didmiesčiai yra tarsi įpareigoti siekti pažangos ir didinti globalizacijos lygį, o miesteliai tampa tam tikrais etnokultūriniais centrais, kuriuose ilgiau išsilaiko tradicinė gyvensena ar jos relikvai. Miesteliuose atsiskleidžia unikalesnė, mažiau šalies įtakos patyrusi šiuolaikinė Lietuvos žmonių gyvensena. Siekiant pažinti miestelio kasdienybę per internetinės periodikos analizę, tyrimo metu galima ne tik patikrinti jos naudingumą ir patikimumą, bet ir pasižiūrėti, kaip žiniasklaida sąveikauja su individualia ir bendruomenine miestelio atmintimi, bei suprasti, kaip publicistinis diskursas kuria ir atspindi įprastai nematomą ir nepažįstamą konkrečios gyvenamosios vietos kasdienę gyvenseną.

**Tyrimo objektas** – internetinės svetainės [www.rinkosaikste.lt](http://www.rinkosaikste.lt) straipsniuose aprašyta Josvainių miestelio gyventojų kasdienybė ir jos aspektai.

**Tikslas** – remiantis internetinėje periodikoje esančiais straipsniais ištirti, ar kasdienė gyvensena gali būti pažinti internetinės periodikos analizės būdu ir kaip tokiu atveju periodika gali būti naudinga atliekant lauko tyrimus.

Uždaviniai:

1) glaustai pristatyti užsienio ir Lietuvos mokslininkų tyrinėjimus kasdienės gyvenenos tematika;

2) apžvelgti internetinėje erdvėje iškeliamus Josvainių miestelio kasdienybės aspektus ir juos aptarti;

3) nustatyti, kokias kasdienybės sritis galima pažinti pasitelkus internetinę periodiką.

Straipsnyje nagrinėjami pagrindiniame Kėdainių miesto ir rajono internetiniame tinklalapyje [www.rinkosaikste.lt](http://www.rinkosaikste.lt) skelbiami ir pagal raktažodį *Josvainiai* (taip pat įvairius šio pavadinimo linksnius) rasti straipsniai. Iš viso išanalizuotas 131 2016–2019 m. įdėtas straipsnis, kuriame bent kartą buvo paminėtas nurodytas raktažodis. Šis laikotarpis pasirinktas todėl, kad nuo 2016 m. pradėta skelbti su Josvainių miesteliu susijusi informacija. Pagal minėtą

raktažodį rasta ir daugiau straipsnių, tačiau kai kuriuose iš jų buvo kalbama apie Josvainių seniūnijos miestelius, kurie tiesiogiai neapima tyrimui pasirinktos geografinės srities, tad yra nereikšmingi. Taip pat atsisakyta straipsnių, kuriuose minima Kėdainių mieste įregistruota akcinė bendrovė „Josvainiai“ neturi nieko bendro su tyrimui reikšmingais klausimais.

Tyrimo metu išskirtos 5 pagrindinės informacinės straipsnių grupės, kuriose paminėtas Josvainių miestelio pavadinimas. Išryškintos probleminius klausimus, informacinius pranešimus, kultūrą, kriminalus ir interviu apimančios grupės. Didžiausią grupę sudaro informaciniai pranešimai – 44 straipsniai, arba 33,6 proc. visų tekstų; 28 straipsniai (21,4 proc.) skirti kriminalinėms naujienoms, 25 straipsniai (19,1 proc.) – pranešimams apie įvairias problemas, 22 straipsniai (16,7 proc.) – kultūrai ir 12 (9,2 proc.) straipsnių skelbiami interviu.

### JOSVAINIŲ KASDIENYBĖS ASPEKTAI INTERNETINĖJE PERIODIKOJE

Anot Jeremy'io Iggerso, dalyvavimas tikrovės konstravimo procese, moralinių vertybių skleidimas ir aktualių įvykių viešinimas yra bene svarbiausios žiniasklaidos funkcijos [8]. Atsižvelgiant į tai galima teigti, jog žiniasklaida, kartu ir internetinė periodika, yra siejama su tikrovės konstravimu, todėl galima daryti prielaidą, jog ji neabejotinai atspindės ir kasdienę gyvenseną, susijusią su minėta tikrove. Toliau bus aptariamos paminėtos skirtingų pranešimų grupės ir su jomis susiję kasdienybės pažinimo aspektai.

Informacinių pranešimų grupę sudaro straipsniai, kuriuose pateikiama glausta informacija apie miestelyje įvykusius pokyčius, tokius kaip pastatyti nauji kelio ženklai [17], namų [31] ar seniūnijos renovacija [21] (1 pav.), miesto ar miestelio seniūnijos tarybos posėdžių ataskaitos [25], mokyklų reitingai [12], abiturientų pasiekimai ir pan. Pavyzdžiui, straipsnyje „Krašto ir rajono mokyklose mažėja mokinių“ apie Josvainių gimnaziją rašoma: „Šiais mokslo metais gimnazijoje mokysis 305 mokiniai (pernai 306). Šiomet klasių komplektų skaičius nesikeičia – 14. Vaikus mokys, kaip ir pernai, 44 pedagogai“ [14]. Kitaip tariant, šioje grupėje esantys straipsniai pateikia galutinę apdorotą informaciją ir jos papildomai neanalizuoja. Minėti tekstai skatina atsigręžti į miestelio gyventojų kasdienybę kaip į faktinių įvykių visumą, kuri kaskart pasipildo vis naujais nutikimais. Tokiuose straipsniuose



1 pav. Atnaujinamas Josvainių seniūnijos pastatas (D. Kuprijanovo nuotr.)

kasdienybę galima suprasti kaip paslankią, kasdieninę toje pačioje geografinėje vietoje ir erdvėje vykstančių, tačiau nebūtinai tarpusavyje susijusių įvykių seką. Šioje straipsnių grupėje galima rasti kiekvienais metais po kelis kartus (nuo 3 iki 7 kartų) per vasaros sezoną pasikartojančius pranešimus apie Kėdainių rajono maudymosi vietų užterštumą. Šiame kontekste Josvainiai visuomet yra paminimi, nes šalia jų teka upė Šušvė. Nuolatinis šio geografinio objekto paminėjimas yra ne tik informacija apie miestelyje esantį vandens telkinį, kartu ji padeda suprasti jo svarbą miestelio gyventojams. Kita vertus, vasarą pasirodantys straipsniai rodo, kad konkretaus gamtinio ar kitokio objekto, šiuo atveju Šušvės upės, reikšmė miestelio gyventojų kasdienybėje išauga tik šiltuoju sezonu, nes tuo metu ši vieta tampa jaunimo susibūrimo, laisvalaikio praleidimo erdve ir pan. Įvairūs pranešimai apie miestelio erdves liudija ne tik jų egzistavimą, bet ir atnaujinimą, remontą. Tokie saviti informaciniai pranešimai leidžia pažinti ne tik kasdienybę kaip kintančią erdvę, bet ir su ja susijusią bendruomenę, kurios sprendimai tiesiogiai veikia aplinką.

Pagal dydį antrąjį segmentą sudaranti kriminalinių pranešimų grupė yra gana tipinė, jos turinys yra daugiausia apie padarytas avarijas [18], girtus vairuotojus [5], pavogtus daiktus, konfliktus šeimoje [10] ar tokius administracinius pažeidimus kaip deginama žolė, šiukšlės [24], neprižiūrimi šunys ir pan. Kita vertus, reikia atkreipti dėmesį, jog dalyje tokių pranešimų randame informacijos apie miestelio geografinę padėtį, gyventojų tarpusavio santykius bei bendruomenės mikroklimatą. Pavyzdžiui, nuolat minimos įvykusios avarijos ar kiti incidentai kelyje Kėdainiai–Josvainiai–Cinkiškiai net ir apylinkių nepažįstantiesiems leidžia suprasti, jog Josvainių gyvenvietė yra įsikūrusi netoli tranzitinio kelio. Taigi geografinės vietos nurodymas padeda susidaryti aiškesnį vaizdą apie erdvę, kurioje yra įsikūręs miestelis, jo strateginę reikšmę ir pan. Kiti pranešimai suteikia galimybę geriau pažinti miestelio gyventojus ir jų tarpusavio santykius. Viename tokių straipsnių pasakojama, kad Josvainių gyventojos vedžiojamą šunį užpuolė ir sudraskė du agresyvūs šunys, kurių tinkamai neprižiūri, miestelio gyventojų žodžiais tariant, „sunkaus charakterio“ savininkas (2 pav.). Minėta situacija ne tik atskleidžia opią miestelio problemą – palaidus šunis, ji rodo, kaip tai veikia kasdienį žmonių gyvenimą, nes kiekvienas įvykis ar nutikimas gali būti reikšmingas žmonių ipročių susiformavimui ar



**2 pav.** Pekinų veislės šuo Berta, kurią sudraskė prastai prižiūrimi Josvainių gyventojų šunys (A. Barzdžiaus nuotr.)



jų pokyčiams. „Ir čia ne pirmas atvejis. Ta pati <...> kalė buvo sudraskiusi kažkurio kaimyno taksiką, mokytojos jorkšyriuką nutąsusi yra... Ten pas juos ne vienas šuo yra, ar trys ar keturi didžiuliai šunys, mano vyrui kelnes perplėšusi yra, – pasakojo Irena, prisimindama, kad kaimynai neretai Rytų gatvę <...> ratu apeinantys – visi bijosi tų jo šunų“ [27]. Ši citata rodo, kad žiniasklaidoje aprašomos konkrečios situacijos gali atskleisti žmonių judėjimo įpročius ir maršrutus, o kartais net nurodyti jų pasirinkimo priežastį. Tikėtina, jog pasirinkus platesnį tyrimo laikotarpį, būtų galima rasti daugiau panašių pavyzdžių, kaip per tam tikrą laiką susiformuoja su viešosiomis miestelio erdvėmis, jų panauda ir įveiklinimu susiję gyventojų įpročiai ir kas juos nulemia.

Pranešimų apie problemas grupė paprastai apima einamuosius ir miestelio gyventojams tuo metu aktualiausius klausimus. Šios grupės straipsniuose daugiausia dėmesio skiriama įvairių meteorologinių reiškinių padariniams, tokiems kaip nuo lietaus patvintę šuliniai [26], padidėjęs gaisringumo lygis [20], po vėtros išlaužyti medžiai ir užblokuoti keliai [20], patvinusios gatvės [19] ir pan. Daugelis minėtų problemų yra kompleksinės ir atkreipia dėmesį ne tik į oro stichijų padarinius, bet ir į gyventojų akimis, prastai savivaldybės ir kitų įstaigų atliktus darbus [19] ar parengtas priemones, kurios vienaip ar kitaip turėtų pagerinti miestelio gyventojų kasdienybę. Pavyzdžiui, straipsnyje „Josvainiuose – gyventojų ir tvarkdarių konfliktas“ rašoma apie situaciją, kai paminėti artimojo mirties metinių į kapines atvykusi šeima išvydo dėl tvarkymo darbų šakomis užverstą kapą ir vėliau pateikė skundą (3 pav.). Straipsnyje pateikiamas ir valdžios atstovo pasisakymas: „Mes kaip tik nepjovėme to medžio vasarą, o juk leidimai buvo išduoti. Mes laukėme, kol atšals, kol kapinėse bus mažiau žmonių. Juk tie patys žmonės ir skųsdavosi, kad lapai nuo medžio krenta ir nugula kapus. Ir taip blogai, ir taip blogai. Mes juk dirbame, stengiamės, kad žmonėms būtų geriau. Turi ir žmonės mus suprasti, nes viskas tik dėl jų gerovės, – paaiškino seniūnas“ [19]. Taigi nors daugelis svarbių miestelio tvarkymo darbų yra vykdomi atsižvelgiant į gyventojų įpročius ir patogumą, pasitaiko ir



**3 pav.** Josvainių miestelio kapinėse vykdomi medžių genėjimo ir pjovimo darbai (D. Kuprijanovo nuotr.)

įvairių nesusipratimų, galinčių sutrikdyti josvainiečių kasdienybę. Iš pasirinkto laikotarpio (2016–2019 m.) bent po vieną straipsnį kiekvienais metais buvo skiriama itin opiai Josvainių gyventojų kasdienybės problemai – šalia miestelio esančio kiaulių komplekso skleidžiamam dvokui ir nuolatiniams konfliktams su šio komplekso valdžia bei darbuotojais [34]. Kad apie šią situaciją rašoma gana dažnai, teigiama ir pačiuose straipsniuose: „Apie Josvainių miestelio gyventojų bėdą – žmones kankinančius, iš sovietmečiu iškilusio kiaulininkystės komplekso sklindančius kvapus, rašyta ne kartą. <...> Netekusi vilties susikalbėti su kompleksą valdančios Kauno bendrovės atstovais, miestelio bendruomenė kreipėsi į Seimą, Aplinkos ministeriją bei jai pavaldžias institucijas, reikalavo sumažinti oro taršą“ [35]. Šis atvejis miestelį apibrėžia kaip namų erdvę, kurios gyventojai yra tarsi viena didelė bendruomenė ar šeima, ginanti bendrus interesus, šiuo atveju – ekologišką ir darnią savo miestelio aplinką. Dėmesio vertas atvejis, susijęs su Josvainiuose esančiais žydų kapais, kurie nors ir įtraukti į kultūros paveldą, tačiau, anot pakalbintų liudininkų, yra fiziškai neprieinami, nes anksčiau čia buvę takai yra užarti dabartinių ūkininkų. Straipsnyje miestelio seniūnas taip komentuoja susidariusią situaciją: „Iš tikrųjų į kapines kelio niekada nebuvo. Anksčiau į jas žmones patekdavo eidami per pievutę, o po privatizavimo, išmirus sodybų šeiminkams, ūkininkai nenaudojamas žemes suarė, todėl nei pievutės, nei kelio neliko – lankytojams tenka eiti per dirvą <...> Taip pat yra trys ūkininkai, išsipirkę žemę, iš kurių vienas kelio tiesimui kapinių link griežtai prieštarauja“ [33]. Čia atsiskleidžia skirtingos miestelio gyventojų vertybės. Žemę šalia kapinių dirbantys ūkininkai priešinasi reikalavimui sudaryti sąlygas privažiuoti prie kapų, o su kultūra susiję miestelio gyventojai ir ekskursijas organizuojantys gidai piktinasi nepakankama atida kultūros paveldui [33]. Apskritai pranešimų apie problemas grupėje keliami bendruomenei reikšmingi klausimai, pateikiamos konfliktuojančių pusių nuomonės, tačiau problemos retai kada iškart išsprendžiamos, ir tai leidžia daryti prielaidą, jog iš dalies tai yra kasdienės gyvensenos „čia ir dabar“ apraiška, neturinti konkretaus pradžios ir pabaigos taško. Tokio tipo pranešimai tarsi leidžia užčiuopti gyvenamosios vietos pulsą ir suprasti, apie ką miestelio gyventojai šnekasi susitikę, ką aptaria ir kokia kasdienė veikla ir objektai jiems yra svarbūs. Tokių objektų ir veiklos svarbumas atsiskleidžia tik jiems išnykus, sugedus ar atsiradus kitiems suniokojimo atvejams.

Kultūrinių pranešimų grupė daugiausia dėmesio skiria įvairiems miestelyje vykstantiems renginiams [39], parodoms [38] ir minėjimams [1]. Pagal anksčiau pateiktą kasdienybės apibrėžimą įvairios šventės laikomos priešingybe kasdienybei, tačiau tyrime aptariant šią grupę nuspręsta laikytis prielaidos, jog pranešimuose minima informacija apie bendruomenės susibūrimus ir šventes iš dalies gali nurodyti kasdinių susibūrimų vietas miestelyje. Istorikė Rasa Čepaitienė teigia, jog „Viešosios visuomenės erdvės – gatvės, aikštės, skverai, parkai, kapinės ir t. t., tikrovėje dažniausiai būna daugiafunkcinės, nors dauge liui jų būdinga tam tikra dominuojanti paskirtis – reprezentacinė, sakralinė, komercinė, rekreacinė, memorialinė ir t. t. Akivaizdu, kad ilgainiui tokių viešųjų erdvių suvokimas, paskirtis ir panaudos forma kinta“ [3]. Taigi kultūriniuose straipsniuose atsispindintys Josvainių švenčių momentai rodo, jog gyventojai paprastai buriasi kultūros namuose, pagrindinėje miestelio aikštėje (4 pav.) ir bažnyčioje. Vadovaujantis R. Čepaitienės išsakyta mintimi galima teigti, jog paminėtos vietos yra daugiareikšmės, todėl vienam miestelio gyventojui bažnyčia gali būti tik išskirtinių įvykių metu lankoma erdvė, o kitam – kasdienybės dalis (tuo atveju, jeigu jis kasdien vaikšto į mišias, gieda bažnyčios chore ar lydi savo sunkiai vaikstantį artimąjį). Šią mintį gali patvirtinti ir 2019 m. liepos 12–13 d.



4 pav. Pagrindinė Josvainių miestelio aikštė (E. Dambrauskaitės nuotr.)

Josvainiuose autorės vykdytas apžvalginis tyrimas, kurio metu buvo užfiksuota, jog miestelio jaunimas mėgsta atvažiuoti į netoli esančią Visų šventųjų bažnyčios aikštėlę ir leisti laiką, šnekučiuotis ir pan., sėdėdami automobiliuose. Tą patį galima pasakyti ir apie miestelio aikštę, kurioje atitinkamu metu gali būti organizuojamos miestelio ir valstybinės šventės, o paprastomis dienomis ji gali būti paprasčiausia gyventojų susibūrimo, laisvalaikio leidimo vieta. Tad kultūrinių pranešimų grupė geriausiai leidžia pažinti institucijų, įvairių kasdienybės vietų reikšmę ne tik švenčių metu, bet ir kasdienybėje, nes tokios vietos bet koku atveju atlieka savo pirminę pagrindinę funkciją – suburia žmones.

Interviu pranešimų grupėje kalbinami Josvainių miestelio gyventojams žinomi ir nusipelnę, taip pat dažniausiai čia gyvenantys asmenys [16] arba garbės svečiai, turintys kokių nors sąsajų su šia gyvenamąja vieta [11]. Tokio tipo pranešimuose gyventojai supažindinami su bendruomenei reikšmingais asmenimis – socialine darbuotoja [4], nauja gydytoja [9] ir pan. Šie interviu leidžia geriau pažinti konkrečius miestelio gyventojus, jų kasdienybę, sužinoti apie jų santykius su šeimos ar miestelio bendruomenės nariais. „Jau seniai yra pastebėta, jog individualiems ar šeimos narių atsiminimams įtaką daro socialinė padėtis, kurią būtų galima kitaip įvardinti kaip atminties kultūros faktorių. Individas, bendraudamas su kitais, siekia savo individualios ir visuomenės atminties harmonijos, dėl to jis atitinkamai performuoja savo patirtis“ [32]. Taigi interviu pranešimuose reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kokiam socialiniam sluoksniui priklauso kalbinamas asmuo. Kaip jau minėta, atrinktuose pranešimuose kalbinami gerai žinomi ir nusipelnę miestelio gyventojai. Tad, iš vienos pusės, jie kaip visuomenininkai, gydytojai, socialiniai darbuotojai ir kt. gali būti



laikomi gerai informuotais pateikėjais ir atskleisti vertingos informacijos apie miestelį. Iš kitos pusės, jeigu tyrimas būtų atliekamas naudojant tik periodikoje rastą interviu formatą, tikėtina, jog gauti rezultatai atspindėtų tik aukštesnio socialinio sluoksnio kasdienybę, ir tai būtina reikėtų akcentuoti siekiant išsaugoti tyrimo nešališkumą.

### **KASDIENYBĖS KAIP OBJEKTO PAŽINUMAS PERIODIKOJE**

Įvade minėti kasdienybės aspektai analizuotuose straipsniuose yra paliečiami tik iš dalies. Visai nieko apie miestelį nežinančiam asmeniui straipsniuose atsispindinti kasdienybė leidžia susidaryti gana abstraktų vaizdą. Informaciniai ir pranešimai apie problemas suteikia galimybę pažinti miestelį daugiausia per geografinę, socialinę ir politinę prizmę. Tokio pobūdžio pranešimai padeda susidaryti vaizdą, kokie objektai supa gyvenvietę, ir leidžia įsivaizduoti bei kurti prielaidas, kaip jie galėtų daryti poveikį kasdieniam gyvenimui. Jeigu tokia informacija straipsniuose nėra pateikiama, užkertamas kelias pažinti miestelio gyventojų įpročius. Kita vertus, straipsniuose randamos žinios apie miestelyje įvykusius pokyčius leidžia parengti tikslesnę klausimyną, kuris padėtų išsiaiškinti, ar minėti pokyčiai padarė tiesioginę įtaką gyventojams, ar pakeitė jų įpročius, kasdienius maršrutus, santykius su miestelio bendruomene ir pan. Iš anksčiau minėtų kasdienybės aspektų internetinėje periodikoje sunkiausiai yra pažinūs vadinamieji kasdienybės užkulisiai – vartojimo įpročiai, šeimos santykiai, namų aplinka. Apie šias sritis daugiau sužinoti galima iš interviu tipo pranešimų, kai kalbinami konkretūs žmonės dalijasi savo mintimis apie gyvenimą, plačiau papasakoja apie savo santykius su šeima, namų ūkį, pasidalija intymesnėmis detalėmis.

Neretai tokiuose straipsniuose galima rasti ir nuotraukų, kuriose pašnekovai yra nufotografuoti savo namų aplinkoje – svetainėje, kieme, sode ir pan. Tokios nuotraukos leidžia ne tik pažvelgti į žmogui artimą kasdienę aplinką, bet ir suteikia galimybę paanalizuoti jo namų interjerą, daiktus, asmens aprangą. Vis dėlto čia iškyla objektyvumo aspektas, nes publicistinio tipo straipsnis niekada neprilygs akademiniam tekstui. Galų gale, žurnalisto ir tyrėjo požiūris skiriasi: publicistikoje stengiamasi pateikti daugiau spalvų, sudominti skaitytoją, o tyrėjas kiekvieną faktą ir detalę siekia užfiksuoti kuo tiksliau, išanalizuoti ją nešališkai – šito dažnai trūksta minėto tipo pranešimams. Be to, žurnalistų kalbinami pašnekovai paprastai žino, jog jų žodžiai pasieks daug skaitytojų, todėl, tikėtina, stengiasi savo kasdienybę pateikti gražesnę ir spalvingesnę, nei ji yra iš tiesų. Jeigu interviu vyksta pašnekovo namuose, jis gali pasiruošti iš anksto – susitvarkyti namus, paslėpti „nereikalingus“ daiktus, apsirengti puošnesniais drabužiais ir pan. Taigi net interviu pranešimuose iš dalies žodinės istorijos būdu atsiskleidžianti individuali kasdienybė gali būti „nepatikima“ ir neobjektyvi etnologijos metodu atžvilgiu.

Kaip jau buvo minėta, kasdienybė dažniausiai pajuntama tada, kai ji sudrumsčiama ar jos netenkama. Daugelyje straipsnių kaip tik ir pateikiami tokie įvykiai, sujaukę miestelio gyventojų kasdienybę. Kitaip tariant, jei kasdienybė nekistų, nebūtų ir apie ką rašyti. Ir nors ji neabejotinai aptariama žiniasklaidos (rutiniškumas veikiantis per kintamumą), tačiau jos pažinimui reikalingas itin atidus žvilgsnis ir subtilus gebėjimas pajusti, kaip ji atsiskleidžia.

### **IŠVADOS**

1. Josvainių miestelio kasdienybė internetinėje periodikoje gali būti pažini priklausomai nuo to, apie kokius kasdienio gyvenimo aspektus norima sužinoti. Periodika suteikia galimybę iš dalies pažinti svarbiausius miestelio objektus (tokius kaip bažnyčia, seniūnija, aikštė, mokykla ir pan.) ir jų pokyčius, bendruomenės santykius, kurie apibrėžiami pagal

spaudoje iškeliamas ir aprašomas problemas, kai kurių gyventojų istorijas. Publicistikoje atskleidžiama kasdienė gyvenšana dažniausiai pateikiama vienaplaniška, į ją nesiorientuojama kaip į atskirą objektą. Išanalizuoti publicistiniai straipsniai pirmiausia veikia kaip visuomenės informavimo priemonės, jais nesiekama atskleisti įvairias Josvainių kasdienybės sritis ir jų unikalumą. Kita vertus, sekant naujienas apie pokyčius Josvainiuose ir gyventojų reakcijas į juos, galima susidaryti aiškų įspūdį, kokie reiškiniai ir objektai miestelyje yra įprasti ir kasdieniai.

2. Atsižvelgiant į tai, jog kasdienybė neturi aiškiai apibrėžtos chronologijos ir vertinama „čia ir dabar“, galima teigti, jog platesnio analizuojamo laikotarpio periodika iš dalies suteikia galimybę užfiksuoti Josvainių miestelyje vykstančius kultūrinius, socialinius, ekonominius ir bendruomeninius pokyčius.

3. Kasdienybės specifiškumas pasireiškia jos kintamumu, todėl galima teigti, jog internetinės periodikos analizė yra gera pagalbinė lauko tyrimo priemonė. Nuosekliai sekant miestelio naujienas, išsiplėčia tiriamojo objekto pažinimo laukas, o tai leidžia interviu metu pasiteirauti pateikėjų nuomonės apie aktualijas, pasižiūrėti, koks jų santykis su miesteliu, kaip stipriai jie (ne)reaguoja į pokyčius ir pan. Naudojantis publicistikoje esančiais straipsniais ir nuotraukomis apie miestelyje įvykusius pokyčius atsiranda ir galimybė užfiksuoti tyrime ne visuomet išvelgtus kasdienės gyvenamos pokyčius, susikurti platesnį žiūros kampą ir dar labiau priartėti prie kasdienybės kaip unikalaus ir įdomaus mokslinių tyrinėjimų objekto.

Gauta 2019 10 09  
Priimta 2020 02 05

## Literatūra ir šaltiniai

- [1] ALIONYTĖ, Vaida. 2016. Dviguba šventė Josvainiuose. Prieiga per internetą: <<http://www.rinkosaikste.lt/kultura/dviguba-svente-josvainiuose>> [žiūrėta 2019 07 25].
- [2] ČEPAITIENĖ, Auksuolė. Įvadas į kasdienybės studijas: kasdienybė kaip kultūrą tvarkanti erdvė. *Lietuvos etnologija: socialinės antropologijos ir etnologijos studijos*, 2005, 5(14), p. 11–26.
- [3] ČEPAITIENĖ, Rasa. Miestas kaip ideologinis tekstas: teoriniai ir interpretaciniai aspektai. *Atminties daugiasluoksniškumas*. Sud. A. Nikžentaitis. Vilnius: Lietuvos istorijos instituto leidykla, 2013, p. 58–85.
- [4] BORODINAITĖ, Džestina. Viso gyvenimo patirtis – darbas su žmonėmis. Prieiga per internetą: <<http://rinkosaikste.lt/gyvenimas-margas/zmones/viso-gyvenimo-patirtis-darbas-su-momis>> [žiūrėta 2019 07 30].
- [5] Girtas vairuotojas bandė sprukti. Prieiga per internetą: <<http://rinkosaikste.lt/naujienos/ties-riba/girtas-vairuotojas-band-sprukti>> [žiūrėta 2019 07 27].
- [6] GOFFMAN, Erving. *The Presentation of Self in Everyday Life*. Penguin, Harmondsworth, 1969.
- [7] HIGMORE, Ben. *The Everyday Life Reader*. London and New York: Routledge, 2002.
- [8] IGGERS, Jeremy. *Good News, Bad News: Journalism Ethics and the Public Interest*. Boulder, Colo: Westview Press, 1999.
- [9] Josvainių ambulatorijoje – nauja šeimos gydytoja. Prieiga per internetą: <<http://www.rinkosaikste.lt/gyvenimas-margas/sveikata/josvaini-ambulatorijoje-nauja-eimos-gydytoja>> [žiūrėta 2019 07 27].
- [10] Josvainiuose sumušta moteris. Prieiga per internetą: <<http://www.rinkosaikste.lt/naujienos/ties-riba/josvainiuose-sumuta-moteris>> [žiūrėta 2019 07 29].

- [11] JUCEVIČIUS, Jonas. Sibirietė – Kėdainių krašte. Prieiga per internetą: <<http://www.rinkosaikste.lt/gyvenimas-margas/zmones/sibiriet-kdaini-krate>> [žiūrėta 2019 07 21].
- [12] KASPARAVIČĖ, Kristina. Reitingai parodo, kuriose mokyklose vaikai pasiekia geriausių rezultatų. Prieiga per internetą: <<http://www.rinkosaikste.lt/naujienos/dienos-tema/reitingai-parodo-kuriose-mokyklose-vaikai-pasiekia-geriausi-rezultat>> [žiūrėta 2019 07 29].
- [13] KASPARAVIČĖ, Kristina. Kėdainių rajone grėsmingai didėja nedarbas. Prieiga per internetą: <<http://www.rinkosaikste.lt/naujienos/dienos-tema/kdaini-rajone-grsmingai-didja-nedarbas>> [žiūrėta 2019 09 02].
- [14] Krašto ir rajono mokyklose mažėja mokinių. Prieiga per internetą: <<http://www.rinkosaikste.lt/naujienos/mokyklu-naujienos/krasto-ir-rajono-mokyklose-mazeja-mokiniu>> [žiūrėta 2019 09 03].
- [15] KLUMBYTĖ, Neringa; ŠLIAVAITĖ, Kristina. Nekasdieniškos kasdienybės: visuomenė, istorija ir galia. *Lietuvos etnologija: socialinės antropologijos ir etnologijos studijos*, 2017, 17(26), p. 7–11.
- [16] KUPČINSKAITĖ, Akvilė. Atradusi savo. Prieiga per internetą: <<http://www.rinkosaikste.lt/provincija-neprofincialams/atradusi-savo>> [žiūrėta 2019 07 27].
- [17] KUPRIJANOVAS, Dimitrijus. Kelio ženklai kelia galvos skausmą. Prieiga per internetą: <<http://www.rinkosaikste.lt/naujienos/aktualijos/kelio-zenklai-kelia-galvos-skausma>> [žiūrėta 2019 07 29].
- [18] KUPRIJANOVAS, Dimitrijus. Už Josvainių – kraupi avarija. Prieiga per internetą: <<http://www.rinkosaikste.lt/naujienos/aktualijos/avarija-kelyje-kedainiai-cinkiskiai>> [žiūrėta 2019 07 29].
- [19] KUPRIJANOVAS, Dimitrijus. Smarkus lietus pridarė žalos. Prieiga per internetą: <<http://www.rinkosaikste.lt/naujienos/aktualijos/smarkus-lietus-pridar-alos>> [žiūrėta 2019 07 3].
- [20] KUPRIJANOVAS, Dimitrijus. Stipriai pakilo miškų gaisringumo lygis. Prieiga per internetą: <<http://www.rinkosaikste.lt/naujienos/ties-riba/stipriai-pakilo-mik-gaisringumo-lygis>> [žiūrėta 2019 07 20].
- [21] KUPRIJANOVAS, Dimitrijus. Atnaujinamas Josvainių seniūnijos pastatas. Prieiga per internetą: <<http://www.rinkosaikste.lt/naujienos/aktualijos/atnaujinamas-josvaini-seninijos-pastatas>> [žiūrėta 2019 07 24].
- [22] KUPRIJANOVAS, Dimitrijus. Josvainiuose – gyventojų ir tvarkdarių konfliktas. Prieiga per internetą: <<http://rinkosaikste.lt/naujienos/aktualijos/josvainiuose-gyventoj-ir-tvarkdari-konfliktas>> [žiūrėta 2019 07 22].
- [23] KUPRIJANOVAS, Dimitrijus. Neatlaikę sniego naštos lūžta medžiai. Prieiga per internetą: <<http://www.rinkosaikste.lt/naujienos/aktualijos/neatlaik-sniego-natos-lta-media>> [žiūrėta 2019 07 28].
- [24] KUPRIJANOVAS, Dimitrijus. Neatsakingas atliekų deginimas ant kojų sukėlė specialiąsias tarnybas. Prieiga per internetą: <<http://www.rinkosaikste.lt/naujienos/aktualijos/neatsakingas-atliek-deginimas-ant-koj-sukl-specialiasias-tarnybas>> [žiūrėta 2019 07 23].
- [25] KUTKIENĖ, Eglė. Tarybos posėdyje – mero nuoskaudų upės. Prieiga per internetą: <<http://rinkosaikste.lt/naujienos/aktualijos/tarybos-posdyje-mero-nuoskaud-ups>> [žiūrėta 2019 07 27].
- [26] KUTKIENĖ, Eglė. Neramumai dėl šulinio – kas per viršų bėga tiesiai į šušvę? Prieiga per internetą: <<http://www.rinkosaikste.lt/naujienos/aktualijos/neramumai-dl-ulinio-kas-per-vir-bga-tiesiai-uv>> [žiūrėta 2019 07 26].
- [27] KUTKIENĖ, Eglė. Sudraskė kaimynų šunį: vietoj atsiprašymo – keiksmų lavina. Prieiga per internetą: <<http://rinkosaikste.lt/naujienos/dienos-tema/sudrask-kaimyn-un-vietoj-atsipraymo-keism-lavina1>> [žiūrėta 2019 08 01].
- [28] LEFEBVRE, Henri. *The Critique of Everyday Life I*. London: Verso, 2014.
- [29] MARCINKEVičIENĖ, Dalia. *Prijaukintos kasdienybės, 1945–1970 metai*: biografiniai Lietuvos moterų interviu. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2007.

- [30] MILERIUS, Nerijus. 2018. Kasdienybė kaip klasikinės filosofijos paraštinis fenomenas. *Problemos*, 2018, 94, p. 13–21.
- [31] MIRVIENĖ, Kristina. Rajone atnaujintas dar vienas daugiabutis. Prieiga per internetą: <<http://www.rinkosaikste.lt/naujienos/verslo-pulsas/rajone-atnaujintas-dar-vienas-daugiabutis>> [žiūrėta 2019 07 24].
- [32] NIKŽENTAITIS, Alvydas. Vietoj įvado: daugiasluoksnė atmintis. Miestas, valstybė, regionas. *Atminties daugiasluoksniškumas*. Sud. A. Nikžentaitis. Vilnius: Lietuvos istorijos instituto leidykla, 2013, p. 7–15.
- [33] PASLAUSKAS, Dovydas. Dalis rajono piliakalnių ir kitų objektų – net neprieinami. Prieiga per internetą: <<http://www.rinkosaikste.lt/kultura/dalis-rajono-piliakalni-ir-kit-objekt-net-neprieinami>> [žiūrėta 2019 07 25].
- [34] POVILAITIS, Nerijus. Kova su dvoku – misija (ne)įmanoma. Prieiga per internetą: <<http://www.rinkosaikste.lt/naujienos/dienos-tema/kova-su-dvoku-misija-ne-manoma>> [žiūrėta 2019 07 23].
- [35] POVILAITIS, Nerijus. Josvainių kiaulininkystės kompleksas parduotas danams? Prieiga per internetą: <<http://www.rinkosaikste.lt/naujienos/dienos-tema/josvaini-kiaulininkysts-kompleksas-parduotas-danams>> [žiūrėta 2019 07 2].
- [36] RAČIŪNAITĖ-PAUŽUOLIENĖ, Rasa. Tarpdisciplininės miesto tyrimų perspektyvos. *Lithuanian Journal of Anthropology*, 2014, 1, p. 89–110.
- [37] ŠAKNYS, Žilvytis. „Kitoks laikas“ lietuvių jaunimo gyvenimo ritme. *Lietuvos etnologija: socialinės antropologijos ir etnologijos studijos*, 2005, 5(14), p. 35–42.
- [38] ŠVEIKYTĖ, Justina. Valstybės diena Josvainiuose: dvi parodos ir įspūdingoji „Lietuva“. Prieiga per internetą: <<http://www.rinkosaikste.lt/laisvalaikis/po-darbu/valstybs-diena-josvainiuose-dvi-parodos-ir-spdingoji-lietuva-galerija>> [žiūrėta 2019 08 01].
- [39] ŠVEIKYTĖ, Justina. Josvainiuose – „Ginkluoto žmogaus“ premjera. Prieiga per internetą: <<http://rinkosaikste.lt/laisvalaikis/po-darbu/josvainiuose-ginkluoto-mogaus-premjera-galerija>> [žiūrėta 2019 07 26].
- [40] Trumpai apie seniūniją. Prieiga per internetą: <<http://www.kedainiai.lt/go.php/lit/Trumpai-apie-seniunija/3>> [žiūrėta 2019 09 01].



ERNESTA DAMBRAUSKAITĖ

## The Trajectories of the Daily Routine of Josvainiai Town in Online Periodicals

### *Summary*

Based on the articles in online periodicals, the author aims to investigate and to find out if daily life can be examined in general through the method of analysis of online periodicals and if so, how these periodicals can be useful in carrying out field research.

Research into the daily routine is relevant in Lithuania because it can help in revealing the modern life style of the country's population that consists of the common fields of a person as a social unit and also indicates the trends in these fields. Understanding the daily routine of modern Lithuanian population is valuable in that it promotes a better understanding of current ethnic culture and traditions, evaluation of their change at the turn of the centuries, and defining the changing social and communal relations. Modern Lithuanian cities seem to be obliged to seek progress and increase the level of globalization, while towns are turning into certain ethno-cultural centres where the traditional lifestyle or its relicts are maintained longer. Modern daily life of Lithuanian towns is revealed as more unique and less affected by external influences. Not only can attempts at gaining information on the daily routine of a town by analysis of online periodicals assist in checking its usefulness and reliability; it also enables finding out how the media interacts with individual and communal memory of a town, and the understanding of how publicistic discourse creates and at the same time reflects the daily routine of a certain residential area that is usually invisible and unknown.

Analysed in this paper are articles about Josvainiai, a small town in Kėdainiai district, and its daily routine from the period of 2016–2019 selected by specific keywords from [www.rinkosaikste.lt](http://www.rinkosaikste.lt), the news website of Kėdainiai district. The aim is to investigate if the daily routine as a research object can in general be knowable in such a platform.

The gathered and analysed information shows that certain fields of daily life, such as specific geographic features, community gathering places, relationships of certain persons or groups, and individual aspects of daily life can be relatively accessible in online periodicals, but they cannot substitute the reliable and in-depth data gathered during field research. Since the primary aim of journalistic articles is to inform and to enlighten, they are not intended for a thorough understanding of a particular phenomenon. However, they can be useful as secondary sources supplementing the data about the town and the daily life of its community gathered during field research.

**Keywords:** daily routine, daily life, urban anthropology, Josvainiai